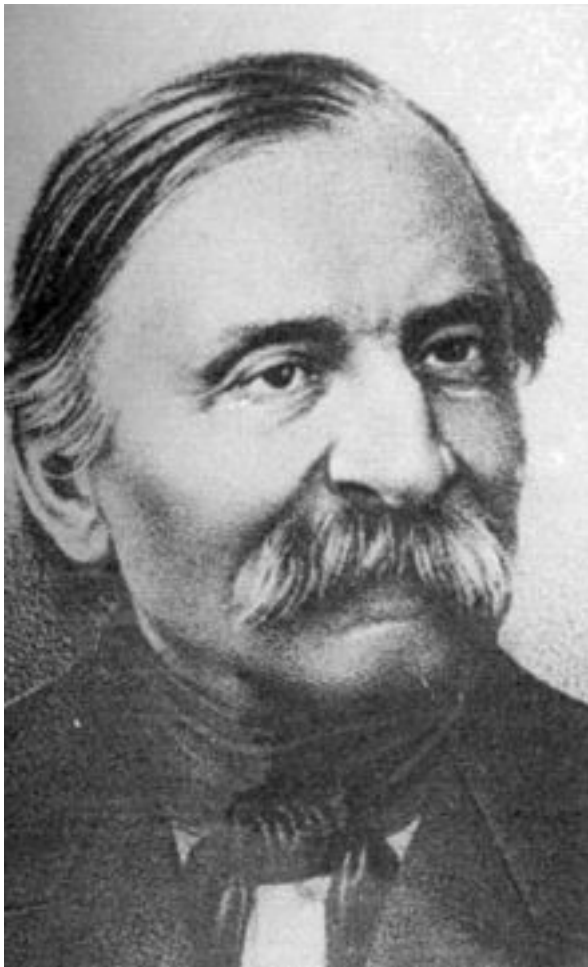

Hol volt, hol nem volt...

Kriza János: Csinos vitéz

15 perc, 2011

rendező: Macskássy Katalin, Vizi Mária

operatőr: Gurbán Miklós

szerkesztette: Macskássy Katalin

szereplő(k):

Koblicska Lőte (mesemondó)

Tőkés Nikoletta (mesemondó)

Albert Gábor (mesemondó)

Angol felirattal.

Az aktuális rész ismertetője: Kósza, a világjáró vándordíák, új mesével érkezik a gyerekekhez. Kriza János feldolgozásában a Csinos vitéz című népmesét hallhatják.

*

CSINOS VITÉZ

Egy királynak volt három leánya. Egy napon mind a hármat elragadta valami. A király kihirdette körös-körül minden országban, hogy ha olyan vitéz akadna, aki megtalálná, neki adná akármelyik leányát s fele királyságát.

A palota szomszédságában, egy kicsi kunyhóban élt egy szegény asszony, annak volt három fia. Azt mondja egyik a három közül:

- Édesanyámasszony, süssön pogácsát, hadd próbáljunk szerencsét.

Elmennek fel, a királyi palotába, s elmondják, hogy mi jóban járnak. Azt mondja nekik a király:

- No, fiaim, én adok alátok három lovat, útravalót, útiköltséget, amennyi kell.

A két nagyobb választ magának a király lovai közül aranyszörű paripát, a kisebbik pedig összejár tizenhét istállót, sehol se kapott magának való lovat. Meglátja egy ördögös boszorkány, azt mondja neki:

- Mit keresel, te kisfiú?

Mondja a kisfiú:

- Összejártam a királynak tizenhét istállóját, sehol sem találtam magamnak való paripát.

Azt mondja az ördögös szüle:

- Magadnak valót itt ne is keress, hanem menj be a királyhoz, s kérd el tőle az aranykürtöt, állj fel a királyi emelvényre, fújd meg napkeletről napnyugatra. Négy óra alatt tizenhét ország havasáról hazajönnek az aranyszőrű méneseek. Tégy a kapuba egy medence eleven szenet, amelyik ló megeszi, avval menj te szerencsét próbálni.

Megfogja a csikót a legény, Csinos vitéz, viszi be az istállóba. Kérdi tőle a csikó:

- Te mit akarsz velem?

Feleli a legény:

- Megyek szerencsét próbálni.

Mondja a csikó:

- Hozz ki nekem nyolc véka abrakot, egyszerre töltsd le élembe. Amíg megeszem, menj be az öreg királyhoz, kérd el tőle azt az arany nyeregszerszámot, amivel ifjúságában lovagolt.

Azt mondja az öreg király:

- Háromszáznolcvan esztendeje, hogy nem használtam. Ott van a hintószín fele, a padláson, ahol a pulykák hálnak. Eredj, hozd le, s eredj véle.

Megnyergeli a lovat Csinos vitéz. Azt mondja neki a ló:

- Ne ülj még rám, vezess ki a városból, mert még az erőm nem gyűlt annyira, hogy elbírjalak.

Meglátja a két testvérbátyja, hogy milyen rossz, rondaszőrű csikóval indult meg az öccsük, s azt mondják neki:

- No, öcsém, te nem jöhetsz velünk egy úton, ha ilyen rossz lovat választottál magadnak.

- Hagyjátok el, testvéreim, majd csak elérkezem én is, ahova ti.

Kiérkeznek a város végére, azt mondja a borzas csikó:

- Állj meg tőlem tizenöt lépésnyire.

Reáfúj Csinos vitézre, lesz belőle olyan aranyköntösű királyfi, mint a nap, s a lóból is olyan aranyszőrű paripa, hogy Csinos vitéz csak úgy pillogott bele. Akkor azt mondja a ló Csinos vitéznek:

- Ülj fel most reám, de fogózz meg jól, mert éppen felszököm a tizenhetedik égnek a háta megé veled.

Mikor odaértek, kérdi a ló Csinos vitéztől:

- No, hol vagy? Mit nem állhatsz?

Azt mondja a vitéz:

- A nap hévségét nem állhatom.

Megszöki a ló magát, egyszerre viszi a földnek éppen a legbelsőbb gyomrába. Megkérdi ismét:

- No, mit nem állhatsz?

Feleli a vitéz:

- A föld nehéz bűzét nem állhatom.

Megszöki ismét a ló magát, visszaszökik éppen oda, ahol a vitéz két bátyja állott. Utaznak ők hárman, mennek hetedhét országon keresztül. Elérnek egy rézmezőbe. Azt mondja Csinos vitéz:

- No, bátyáim, etessünk meg, igyunk, együnk, nyugodjunk, mert meg vagyunk fáradva.

Mikor innának, ennének, feltartja Csinos vitéz a kardját, s azt mondja:

- No, bátyáim, esküdjünk meg hárman, hogy mindenütt én leszek az első, amíg együtt utazunk.

Most lefekszem, ti őrizzetek engem, amíg én alszom.

Kivont karddal őrzik a bátyjai, amíg Csinos vitéz alszik. Egy szellő megfújja a két legényt, elalussznak, Csinos vitéz pedig felébred, elmegy onnan, s rátalál egy rézhídra. A rézhíd deszkái között kiüti a kardját. A tizenkétfejű sárkánynak a fia megy által a hídon, megbotlik a ló a kardban, elkáromkodja magát.

- Cu, ország-világ kutyája megegyen, ezernyolcszáz esztendeje, hogy itt járok, sohasem botlottál meg velem. Hallottam Csinos vitéznek a hírét, mikor még az anyja világra sem hozta, hogy vitám lesz vele, de ha itt volna is, mi volna énnekem, mikor a két ujjamra sem elég.

Kiszökik Csinos vitéz a híd alól.

- Mi bajod énvelem, te kutya sárkány? Én kiállottam az utadból, mit bajolsz énvelem?

Azt mondja a sárkánykirályfi:

- Jere ki, állj ide előmbe!

Kiszökik Csinos vitéz, összeszólalkoznak:

- Megküzdjünk-e vagy megvagdalkozzunk?

Ölremennek, megküszdenek annyira, hogy a kettő kétfele dől. Csinos vitéz felugrik, összevagdálja a sárkánykirályfit. Behányja a híd alá lovastól. Megy vissza a bátyjaihoz, azt mondja:

- Keljetek fel, bátyáim, már eleget aludtatok.

Megindulnak, elmennek hetedhét országon keresztül. Elérkeznek egy ezüsterdőbe. Azt mondja Csinos vitéz a bátyjainak:

- Eresszünk meg, bátyáim, mert megfáradtunk. Együnk, igyunk, aludjunk.

Hogy letelepedtek, ettek, ittak, hát a két bátyja elalszik, Csinos vitéz pedig elmegy odébb. Elér egy ezüsthídat. A híd alá beül, a kardját a híd között kidugja. Arra megy a sárkánykirálynak a második fia, egy szivárvány paripán. Megbotlik a ló.

- Cu, ország-világ kutyája megegyen, ezernyolcszáz esztendeje, hogy ezen a hídon járok, sohasem botlottál meg! Hallottam hírét Csinos vitéznek, még mikor az anyja világra sem hozta, hogy vitám lesz vele, de mit gondolok vele! Még ha az egész világ a háta megett volna is, úgy se félnék!

Kiszökik Csinos vitéz, azt mondja a sárkánykirályfinak:

- Mi a bajod énvelem, félreállottam az utadból! Hát megküzdjünk-e vagy megvagdalkozzunk?

Vagdalkozni kezdenek, csakhamar összevágja Csinos vitéz ezt a sárkánykirályfit is, s lovastól együtt behányja az ezüsthíd alá. Megy a két bátyjához, azt mondja nekik:

- Keljetek fel, bátyáim, induljunk útnak, már eleget nyugodtunk.

Megindulnak, mennek hetedhét országon keresztül, érnek egy aranymezőbe. Azt mondja Csinos vitéz a két bátyjának:

- No, bátyáim, eresszünk meg, igyunk, együnk, nyugodjunk, mert meg vagyunk fáradva.

Lenyugosznak a bátyjai, Csinos vitéz megy az aranyhíd alá, a kardját kidugja. Arra megy a sárkánykirály harmadik fia szivárványszínű paripán. Megbotlik a ló, azt mondja neki a sárkány:

- Cu, egyen meg az ország-világ kutyája, ezernyolcszáz esztendeje, hogy veled itt járok, sohasem botlottál meg! Hallottam hírét Csinos vitéznek, mikor még az anyja világra sem hozta, hogy vitám lesz vele. De mit gondolok én vele, mert ha az egész világ háta megett volna is, akkor sem félnék tőle.

Kiszökik Csinos vitéz a híd alól:

- Mit bajolsz velem? Az utadból kiállottam! Megküzdjünk-e vagy megvagdalkozzunk?

Összefogóznak, küszdeni kezdenek. Addig küszdenek, hogy kétfele dülnek. Felszökдsnek, kardot rántanak, addig vagdalkoznak, hogy megint kétfele dülnek. Mikor nyugodtak, mind a kettő feláll, s azt mondja a sárkánykirályfi:

- No, nem győzzük le egymást, változzunk! Legyen belőled egy érckerék s belőlem egy acélkerék. Menjünk a világnak a két szélére, mikor összeütünk, akkor valamelyik meghal. Összefutnak, s olyan szikrát vet a két kerék, hogy a csillagokat érte a tüze a két keréknek. Nem lett semmi baja egyiknek se. Azt mondja a sárkánykirályfi:

- No, belőled legyen kék láng, belőlem legyen veres láng, addig égessük egymást, amíg valamelyik legyőzi a másikat.

Amint égetnék egymást, hát két hollófiú repül el fölöttük. Megszólítja a veres láng a hollófiakat:

- Menjetek el, be a híd alá, hozzatok két száj vizet, öntsétek le a kék lángot, mert ha legyőzhetem, adok nektek egy dögöt.

De azt mondja hirtelen a kék láng is a hollófiaknak:

- Nehogy megszánjátok, mert megcsal benneteket. Nekem hozzatok két száj vizet, s a szárnyatokat is mártsátok meg s szánjátok meg, mert ha legyőzhetem, adok én nektek hat dögöt.

A két hollófiú viszen két száj vizet, s a szárnyukat is televiszik vízzel, legyőzi a veres lángot a kék láng, s összevágja a veres láng lovát is, igazítja a hollókat az ezüst- s a rézhíd alá, s átadja a többi dögöket is a hollófiaknak. Akkor megy a két bátyjához Csinos vitéz, s azt mondja:

- Keljetek fel, bátyáim, fogjunk útnak, már eleget nyugodtunk.

Útnak indulnak, mennek, országolnak, elérnek egy havasba, s találnak egy aranykastélyt. Azt mondja Csinos vitéz a két bátyjának:

- No, testvéreim, álljatok meg, hogy nézzem meg, ki a lakója ennek az aranykastélynak.

Amint bemegy, hát ott van hat királykisasszony, három, akit kerestek, s három a sárkánykirályfiak testvére. A három sárkánykirálykisasszony kártyázott, a másik három őrt állott, udvarolt mellettük. Csinos vitéz, mikor meglátta a három királykisasszonyt, szedi a köpenyegébe, viszi a bátyjainak, teszik a nyereg fejébe, megindulnak hazafelé. Mennek hetedhét országon keresztül, mondja Csinos vitéz:

- Nézzetek széjjel: mit láttok, mit éreztek?

Mondják a bátyjai:

- Érzünk nagy hévséget, látjuk a sárkánykirályt véghetetlen tűzbe jönni. A felső ajaka az eget hasítja, az alsó ajaka a földet szakítja, s olyan földeket von fel, mint egy-egy épület.

- Ne féljetek, bátyáim, mert egybe megállítom.

Egy kis ruhával visszaint, s lesz egy olyan kőfal, hogy éppen az eget érte a magassága. A sárkánykirály, hogy odaérkezik, hogy által nem mehetett, haragjában kettéhasadt, s nyomban elpusztult. Csinos vitéz pedig a két bátyjával s a három királykisasszonnyal elment haza. Nagy lakodalmat csaptak, s máig is élnek, ha meg nem haltak. Holnap legyenek a kegyelmetek vendégei.

KRIZA JÁNOS
AZ ÁLOMLÁTÓ FIÚ
székely népmesék

<http://mek.oszk.hu/00200/00237/00237.htm#2>